

Πρεσβυτέρου Σταύρου Τρικαλιώτη

Τό "σύνδρομον ἀλλαγῶν" εἰς τήν Ἐκκλησίαν μας (Ὁρθόδοξος τύπος, 15 Μαρτίου 2002)

Στήν Καθημερινή τῆς Κυριακῆς 26 Μαρτίου 2000, δημοσιεύθηκε ἄρθρο τοῦ κ. Σταύρου Ζουμπουλάκη μέ τίτλο: "Ὁ φόβος καί ἡ ἐχθρότητα πρὸς τή σκέψη" καί μέ ὑπότιτλο: "Ἐἴκοσι δύο ἱερεῖς παίρνουν μέρος σέ μιᾶ συζήτηση χωρίς νά συζητοῦν ἀπολύτως τίποτε, καταφεύγοντας στήν πνευματική τρομοκράτηση".

Στό ὡς ἄνω ἄρθρο ὁ κ. Ζουμπουλάκης σχολιάζει τήν κριτική πού ἔκαναν οἱ εἴκοσι δύο ἱερεῖς στό τεῦχος 71 Ἰούλιος-Σεπτέμβριος τοῦ περιοδικοῦ "Σύναξη", πού εἶχε γενικότερο θέμα: "Λειτουργική ἀναγέννηση, ἀνάγκη ἢ πολυτέλεια;". Ὁ ἀρθρογράφος κατηγορεῖ ἄδικα καί μέ ἐμφανῆ ἐμπάθεια γιά ἔλλειψη παιδείας διαλόγου, γιά παρανάγνωση καί παραποίηση τῶν γραφομένων στό ὡς ἄνω τεῦχος, γιά φόβο καί ἐχθρότητα πρὸς τή σκέψη, γιά ἐμμονή στοὺς Πατέρες, γιά ἀντιευρωπαϊσμό, γιά ἔλλειψη κριτικῆς σκέψης καί ἄλλες ἐπιμέρους ἀστῆρικτες κατηγορίες.

Ἀπάντηση

Ὁ κ. Ζουμπουλάκης ξεκινᾷ τό "εὐγενικό" ἄρθρο του μέ μιᾶ τοποθέτηση πού μᾶς ἄφησε ἀναυδούς γιά τά αἰσθήματα τιμῆς καί ἀγάπης πού τρέφει πρὸς τόν ὀρθόδοξο κληρο καί λαό. Σημειώνει λοιπόν:

"Νά πού καί οἱ χριστιανοί καί μάλιστα ἱερεῖς, λές μέ τό νοῦ σου καί χაίρεσαι, οἱ ὁποῖοι δέν ἔχουν παιδεία διαλόγου, πού δέν εἶναι μαθημένοι νά συζητοῦν, διαλέγονται ἐπιτέλους μεταξύ τους γιά θέματα πού τούς ἀπασχολοῦν".

Ὁ κ. Ζουμπουλάκης τοποθετεῖται ἀπό τή ἀρχή δογματικά, χωρίς νά θεμελιώνει πουθενά τήν ταπεινωτική ἰδέα πού ἔχει γιά τούς χριστιανούς καί μάλιστα γιά τούς ἱερεῖς. Διερωτᾶται κάποιος ἀπό τά λεγόμενά του μήπως καί ὁ ἴδιος δέν εἶναι χριστιανός ἢ συγκαταλέγει τόν ἑαυτό του μεταξύ "τῶν ἐκλεκτῶν ἐκείνων κουλτουριάρηδων χριστιανῶν" πού εἶναι ἄριστοι γινῶστες τοῦ "διαλέγεσθαι" καί τῆς ἐλεύθερης σκέψεως.

Ἄν κάποιος σήμερα μπορεῖ καί μιᾶ ἐλεύθερα, εἶναι οἱ δέκα χιλιάδες ἱερεῖς τῆς πατρίδας μας, πού μέ μπροστάρηδες τούς σεβασμιωτάτους ἐπισκόπους τους στέκονται στό πλευρό τοῦ λαοῦ, ἀφουγκράζονται τόν πόνο καί τίς ἀγωνίες του καί εἶναι ἔτοιμοι νά θυσιάσθουν ἀκόμη γιά τό λογικό ποῖμνιο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐλληνική ἱστορία εἶναι κατάσπαρτη ἀπό ἡρωικά παραδείγματα κληρικῶν. Τό ράσο τοῦ κληρικοῦ εἶναι βαμμένο μέ τό αἶμα τῆς θυσίας **"γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστη τήν ἀγία καί γιά τῆς πατρίδος τήν ἐλευθερία"**, ὅπως διακήρυττε ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.

Ἄν κάποιοι ἔχουν "παιδεία διαλόγου", αὐτοί εἶναι οἱ χριστιανοί καί μάλιστα οἱ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι διαλέγονται ἔχοντας ὑπόψη τους τά ὑψηλά μέτρα πού προϋποθέτει ἕνας ἀληθινός διάλογος ποιοτικά ἀνεβασμένος. Ὁ λόγος τοῦ χριστιανοῦ δέν εἶναι λόγος ἀχαλίνωτος καί ἐμπαθής. Ὁ χριστιανός κάνει ἀγῶνα νά νικήσει τήν φιλαργυρία, τήν κενοδοξία καί τήν ἡδονή, τά τρία αὐτά πάθη "διά τῶν ὁποίων ἐκτυφλοῦται ὁ νοῦς" (Φιλοκαλία, τ. Α, σ. 102, ἔκδ. Ἄστέρος) καί νά διαλεχθεῖ μέ νοῦ φωτισμένο ἀπό τό Πανάγιο Πνεῦμα: "Νοῦς πεφωτισμένος, λόγους προφέρει σοφίας. Καί ψυχὴ καθαρὰ, λογισμούς γεωργεῖ θείους". (Φιλοκαλία, τ. Β, σ. 221, ἔκδ. Ἄστέρος). Γιά τόν χριστιανό ἰσχύει τό "καιρός παντὶ πράγματι". (Ἐκκλ. 3,1) Οἱ ἱερεῖς-ποιμένες διαλέγονται μόνον ὅταν ὑπάρχει ἀνάγκη καί ὅταν ἡ ἱερατική τους συνείδηση τό ὑπαγορεύει καί ὄχι γιά νά δείξουν ὅτι διαδέχονται "παιδεία διαλόγου". Γι'αὐτούς ἰσχύει τό τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: "Μὴ ἔσο περίεργος μηδέ πάντα βλέπειν θέλε, ἵνα μὴ ἰχώρας παθῶν τῆ διανοίᾳ σου κατάσχησ. Χρειωδῶς ὄρα, χρειωδῶς ἄκουε, χρειωδῶς λάλει, χρειωδῶς ἀποκρίνου". (Ε.Π.Ε., τ.8, σ.116) Σκοπός τῶν εἴκοσι δύο ἱερέων εἶναι ἡ ἀναζήτησις ἀλλά καί ἡ διαφύλαξις τῆς ἀλήθειας σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Κυρίου μας: "Γινώσεσθε τήν ἀλήθειαν καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς" (Ἰω. 8,32) καί ὄχι ἡ "ἡ πνευματικὴ τρομοκράτησις διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς αὐθεντίας τῶν Πατέρων καί τῶν ἀγίων", ὅπως πολὺ "εὐγενικά" -σύμφωνα μέ τά δυτικά πρότυπα- μᾶς ἀπαντᾷ ὁ κ. Ζουμπουλάκης. Φαίνεται ἡ μέθοδος τῆς λάσπης εἶναι πολὺ προσφιλὴς στοὺς διαδέτοντες "παιδεία διαλόγου" ἐπικριτές μας.

Θά εὐχόμεσταν νά εἶχαμε πέσει πράγματι στό σφάλμα τῆς "παρανάγνωσις" καί τῆς "παραποιήσις" πού μᾶς προσάπτει ὁ κ. Ζουμπουλάκης, ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ μερικά γραμματάκια μάδαμε, καί κρίσις διαδέτουμε καί ἐπιχειρήματα ἐκφέρουμε καί τήν ὑποβόσκουσα πλάνη μποροῦμε νά διακρίνουμε. Ἐχομε μάθει νά λέμε τά πράγματα μέ τό ὄνομά τους, τό ναί ναι καί τό οὐ οὐ, χωρὶς διγλωσσίες καί διπλωματικούς ἐλιγμούς, χωρὶς περιστροφές καί σάλτσες. Ἐχομε τό θάρρος νά κοιτάμε τόν συνομιλητὴ μας στά μάτια καί νά μὴν τοῦ ρίχνουμε στό δρόμο του περίτεχνες μπανανόφλουδες γαρνιρισμένες μέ μπόλικη κριτική σκέψη. Δέν φοβόμαστε οὔτε μισοῦμε τὴ σκέψη-πὼς εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ- ἀλλὰ ἀκολουθοῦμε τό δρόμο πού ὑπερβαίνει τὴν πεπερασμένη γνώση καί ὁδηγεῖ στὴν ἀληθινὴ γνώση γιά τά πράγματα καί πού τελικά εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, διότι "πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καί πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων,..." (Ἰακ. 1, 17) Δέν ἀπορρίπτουμε οὔτε καί ἀπολυτοποιοῦμε τά ἐξ Εὐρώπης φῶτα, ἀλλ' ἐπιθυμοῦμε διακαῶς νά γίνουμε υἱοὶ φωτός καί ἡμέρας (Α τιμ. 5,5), παίρνοντας φῶς ἀπὸ τὴν Πηγὴ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, πού εἶναι ὁ Θεός. Δέν εἴμαστε ἀντιευρωπαϊστὲς- μέ τὴν ἔννοια πού θέλει νά μᾶς προσδώσει ὁ κ. Ζουμπουλάκης- δηλαδή ἀρνητές τῆς τεχνολογικῆς προόδου καί τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν τῆς Εὐρώπης. Δέν μποροῦμε ὅμως νά μὴν διαπιστώσουμε ὅτι: "Σοβαρότατο σύμπτωμα τῆς παθολογίας τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ δουλικὴ στρόφῃ πρὸς τὴ Δύση, ἡ μανία τοῦ ἐκδυτικισμοῦ" (πρωτ/ρου Γ. Δ. Μεταλληνού, "Παράδοσις καί ἀλλοτριώσις", σελ. 259, ἔκδ. Δόμος).

Ἡ εὐλαβική προσέγγιση τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας γίνεται ἀπό ἐμᾶς διότι πιστεύουμε ὅτι μόνον οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ αὐθεντικοί φορεῖς τῆς ἀγιοπνευματικῆς παραδόσεως καί ζωῆς καί ἄρα οἱ ἔμπειροι ὁδοδείκτες τῆς πνευματικῆς πορείας κάθε χριστιανοῦ. Εἶναι ἀξιοσημείωτα τά ὅσα μᾶς ἀναφέρει σχετικά ὁ Γέροντας Σωφρόνιος Σαχάρωφ: "Ὁ Θεός, Ὅστις ἐν τῇ οὐσίᾳ Αὐτοῦ εἶναι ἐπέκεινα πάσης ἐννοίας, παντός ὀνόματος ἢ εἰκόνας, γνωρίζεται ἐν τῇ αἰωνοβίῳ πείρᾳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Καί οἱ Πατέρες ἡμῶν διά τῆς ὑπερτάτης ἐφικτῆς εἰς τόν ἄνθρωπον ἐμπειρίας ἐγένεντο μέτοχοι αὐτῆς τῆς γνώσεως, τήν ὁποίαν παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς ὡς πολύτιμον καί ἀναφαίρετον κληρονομίαν". (Ἀρχ/του Σωφρονίου Σαχάρωφ, "Ὁψόμεθα τόν Θεόν καθώς ἐστί", σ. 136). Ἐπομένως ἡ προσέγγιση τῶν Πατέρων δέν πρέπει νά γίνεται μόνο μέ τή δική μας νοησιαρχική ἐρμηνεία (ὑπογραμμίζουμε τό μόνο, διότι δέν ἀπορρίπτουμε τήν σκέψη) ἀλλά μέ σύνολες τίς δυνάμεις τῆς ψυχῆς μας ἐνταγμένες ἀρμονικά στά αὐστηρά καί ἀπαραβίαστα ὄρια τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Παράλληλα πρέπει νά συνυπάρχει τό βίωμα, ἐνταγμένο κι αὐτό στήν ὀρθόδοξη ἀσκητική ζωή. Μόνο μέ αὐτές τίς προϋποθέσεις τά πατερικά κείμενα θά μιλοῦν μέ τή δική μας φωνή καί ἐρμηνεία καί ὄχι παρερμηνεία καί διαστρέβλωση.

Ὡς πρός "τῆ μάχη τῆς παρουσίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στό σύγχρονο κόσμο", πού ἀκούγεται τόσο ἐλκυστικά, νομίζουμε ὅτι αὐτή θά πρέπει νά εἶναι μάχη ἐναντία στήν ἁμαρτία καί τά πάθη, μιά διαχρονική δηλαδή προσπάθεια πού κάνει ἡ Ἐκκλησία μας- κάτι πού ἐπιτυγχάνεται μέ τή βαθμιαία ἀγιότητα τῶν μελῶν της καί ὄχι μέ ἐξωτερικές φανφάρες, βαρύγδουπους ἐκκλησιαστικούς θερμπαλισμούς καί τάσεις γιά κοσμική δύναμη καί ἐξουσία, κάτι πού θυμίζει ρωμαιοκαθολικές τακτικές, ξένες μέ τό ἦθος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνο πού σήμερα ἐλκίζει τούς ξένους εἶναι ἡ μυστική ζωή τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ὁ ζωντανός λατρευτικός της πλοῦτος. Ὁχι λοιπόν ἰσοπέδωση τῶν πάντων. Ὁχι ὑποβάθμιση τῆς γλώσσας μας καί τοῦ ἀνεκτίμητου λειτουργικοῦ μας πλοῦτου. Ἄς ἐπιδιώξουμε ἀναβάθμιση τῆς γλωσσικῆς παιδείας καί ὄχι ἐκπτώση σέ ρηχές μεταφράσεις, πού μποροῦν νά χρησιμοποιηθοῦν καί χρησιμοποιοῦνται γιά ἰδιωτική μόνο ἀνάγνωση- καί ὄχι γιά ἐπίσημη λειτουργική χρῆση.

Τέλος, μᾶς κάνει ἐντύπωση ἡ ἐμμονή τοῦ κ. Ζουμπουλάκη γιά ἀλλαγές, "ὅσων μποροῦν νά ἀλλάξουν στήν Ἐκκλησία". Τόν κ. Ζουμπουλάκη διακατέχει, ὅπως καί κάποιους ἄλλους, ἕνα ἀνεξήγητο "σύνδρομο αλλαγῶν". Τό ἀληθινό "δημοκρατικό ἦθος" εἶναι ἀπόρροια προσωπικῆς ἐσωτερικῆς ἀναγεννήσεως καί ὄχι τόσο ὑποκριτικῶν ἐξωτερικῶν συμπεριφορῶν.

Πιστεύουμε κ. Ζουμπουλάκη νά μὴν σᾶς "τρομοκρατήσαμε πνευματικά". Νά μᾶς συγχωρεῖτε ἂν δέν μιλήσαμε "καθ' ὑπερόχην λόγου ἢ σοφίας". Ἀλλά ὁ λόγος ἡμῶν "οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας λόγοις ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καί δυνάμεως". (Α΄ Κορ. 2, 1 & 4).